

Ärende: VN/30737/2022

Begäran om utlåtande om utkast till statsrådets målbeslut för försörjningsberedskapen

Utlåtande

Utlåtande om kapitel 1. Inledning

I kapitlet redogörs på ett bra sätt kring bakgrunden och behoven för försörjningsberedskapen. Österbottens förbund instämmer helt i resonemanget kring att den nationella försörjningsberedskapen stärks också genom internationellt samarbete och med Nato. Genom att gränsen österut i praktiken stängs blir det viktigt att kunna förflytta varor, tjänster människor via Västra Finland. Satsningar på infrastruktur som binder samman Östra Finland med Västra Finland och vidare ut i världen blir därför viktigt. I landskapet Österbottens fall kopplar det både till behovet av förstärkt infrastruktur inom Finland och ut från Finland med våra hamnar inklusive den tvärgående färjtrafiken mellan Vasa och Umeå. Transnationellt samarbete med gränsregioner, till exempel mellan Österbotten och Västerbotten, har stor potential att öka bägge länders försörjningsberedskap. Det är bra att det tydligt i kapitlet konstateras att det finns kan finnas behov av tilläggsfinansiering samt att finansieringsmöjligheter från EU och Nato bör utnyttjas. I detta sammanhang skulle det vara möjligast många kritiska infrastrukturer omfattas av TEN-T.

Utlåtande om kapitel 2. Utgångspunkter för genomförande av försörjningsberedskapen

Ansvar för beredskapen inför försörjningsberedskapskriser ligger på nationella nivå, vilket är bra. Det behövs en klar och tydlig modell för försörjningsberedskapen skall hanteras. Här behövs en fungerande koordinering mellan ministerierna men också samarbete med regionerna. Den regionala dimensionen öppnas upp under rubrik 3.4 men principerna för arbetsfördelningen skulle förtjäna större uppmärksamhet redan här. Österbottens förenar sig betydelsen av att arbeta med den nordiska, europeiska och globala dimensionen som en integrerad del av försörjningsberedskapen (kapitel 2.2).

Utlåtande om kapitel 3. Utvecklingsobjektens bakgrunder och mål

Österbottens förbund stöder utgångspunkten om att infrastrukturen är avgörande för försörjningsberedskapen (kapitel 3.1). Förutsättningarna bör byggas upp nationellt, regionalt men också internationellt. Landskapet Österbotten har därför förslaget till uppdatering av landskapsplan anvisat en utvecklingskorridor mellan Vasa i Finland och Umeå i Sverige. Det digitala samhället tas upp på ett förtjänstfullt sätt (kapitel 3.2) där cybersäkerhet är en central fråga som även kopplar till

upprätthållande av kritisk infrastruktur som elnätet samt kritisk industri. Redundansen i den digitala infrastrukturen behöver kontinuerligt stärkas genom fiberutbyggnad samt kan även skapas genom att koppla ihop Finland med Sverige med fiberförbindelser. Även transporterna blir allt mer databeroende. Intelligent trafikleder bör främjas. Även om det samtidigt innebär ökade sårbarheter, som måste beaktas, är det en potential för bättre resiliens genom att trafiksystemen fungerar mer effektivt.

Med tanke på välfärdsområdena och kommunerna har en central roll på regional nivå kan man fråga sig om det är rätt utgångspunkt att samordningen av den regionala beredskapen skall ordnas inom de nya livskraftscentralerna (kapitel 3.4), eftersom uppgiftsfördelningen inom den planerade reformen av den statliga regionförvaltningen ännu inte är helt klar. Organisatoriskt täcker landskapsförbunden (kommunerna) och välfärdsområdena samma geografiska områden. Det mest ändamålsenliga sättet att organisera verksamheten på regional nivå borde vidare utredas. Inte minst för att kunna få en samlad lägesbild och informationsgång. Bra är satsning på utbildning och kompetens (kapitel 3.6) som är avgörande för försörjningsberedskapen tydligt kommer fram som ett centralt mål.

Utlåtande om kapitel 4. Målen med försörjningsberedskapen samt utvecklingsobjekt enligt sektor

Som utgångspunkt kan konstateras att decentralisering av funktioner är klokt att planera för och genomföra i alla centrala utvecklingsobjekt. Därtill är det av stor betydelse att engagera sakkunniga från de olika sektorerna för att kunna beakta de olika utgångspunkterna inom respektive sektor.

Energiförsörjningen är en central del av försörjningsberedskapen (kapitel 4.1). Utfasningen av fossila bränslen innebär att energiförsörjningen blir alltmer beroende av tillgången på förnyelsebar el. Det är därför viktigt att i snabb takt bygga upp decentraliserade energisystem där den förnyelsebara elen kan både lagras (t.ex i form av batterier eller väte) och omvandlas till e-bränslen. System som kopplar ihop el producerad genom olika källor till lands och till havs. Varje satsning på FOU och direkta investeringar på det här området bidrar direkt till en höjd energiförsörjning och därigenom till försörjningsberedskapen. Samtidigt som ger det möjlighet till att nå målen kring koldioxidutsläpp och nya exportmöjligheter.

Det är helt rätt att den logistiska verksamhetsmiljön i Finland förändrats, trots att vårt geografiska läge inte förändrats. Kontinuiteten i transporterna är av kritisk betydelse (kapitel 4.2). Österbottens förbund håller helt med om hamnarnas betydelse och behovet av mångsidiga transportruttor till havs. Till det kopplar behov av fungerande tvärgående färjförbindelser som förkortar avstånden till i första hand Sverige. Flygfälten är av central betydelse för transportnätets funktion. Västra Finland och Österbotten blir en naturlig port till övriga Finland. Förbundet understöder även målet om att påskynda ersättandet sjöförbindelser med landförbindelser under kapitel 4.11. Förbundet vill påpeka att även om transportbehoven är olika när det gäller civilt och militärt bruk lönar det sig att satsa på att utveckla infrastrukturen så att den kan användas för bägge.

Livsmedelsförsörjningen är en grundbult för försörjningsberedskapen (kapitel 4.3). Åtgärder som skapar förutsättning för lönsam primärproduktion och livsmedelsproduktion är av största vikt. En central fråga blir tillgången till djurföda och gödsel som en del av livsmedelsproduktionen. Under rubriken kritisk industri kapitel 4.6 noterar förbundet med tillfredsställelse att ett industripolitiskt program skall utarbetas. Gällande avfallshantering (kapitel 4.5) och förvaring av farligt material är det skäl att använda sig av de analyser kring lämpliga platser som görs i samband med uppgörandet av landskapsplanerna.

Utlåtande om kapitel 5. Finansieringen och utvecklingen av försörjningsberedskapsverksamheten

Österbottens förbund håller med om resonemanget att satsningar på utbildning, forskning och investeringar i områden som är kritiska för försörjningsberedskapen bör vara en del av den normala planeringen av ekonomin och verksamheten. På det sättet skapar man underlag för välstånd och export samtidigt som vi i Finland bygger upp förutsättningarna för försörjningsberedskapen.

Utlåtande om kapitel 6. Uppföljning av statsrådets mål

Inget att tillägga.

Övriga allmänna kommentarer om målbeslut

Forskning vid Vasa universitet pekar på utvecklingsbehov som beaktar informationssäkerhetens roll för totalsäkerheten. Försörjningsberedskap ses i allmänhet som materiell beredskap, såsom tryggnad av livsmedel, läkemedel och energi. Övriga och allt mer komplexa kriser och de sociala mediernas roll har visat hur viktig informationssäkerheten är för att hela samhället ska fungera. Det är viktigt att investera i forskning och utveckling och förstärka kapaciteten för informationssäkerhet för att bygga resiliens också i detta hänseende.

Ulfvens Jens
Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto